

resu države pa je, da se kriza prej ko mogoče reši, poklical je cesar te dni Caprivija v Hubertusstock, da se ondi zadeva reši. Caprivi je šel tja in pričakovati je v kratkem rešitve glede napominane ministerske krize.

Francija. — Anarhisti, katerih sicer v Franciji ni prav mnogo, začeli so pred par tedni zopet stopati na dan. V štirinajstih dneh zakrivili so kar tri atentate z dinamitom, ki sicer niso Bog ve kake škode napravili, a vsekako velik strah vzbudili. Pravi se, da imajo anarhisti za to večji pogum, ker ni več Constansa v ministerstvu. Policija pridno zasleduje sokrivce in jih je že več tudi zaprla, zbornica pa se posvetuje o načrtu zakona, ki določuje smrtno kazen za atentate z razstrelivi, Carnot in večina poslancev je za zakon.

Rumunija. — Kakor znano, propala je liberalna stranka v Rumuniji popolnoma. Zadnje volitve v narodno zbornico pokazale se očitno, kako malo zaupanja ima ta stranka. Poročila pravijo, da tudi glasila liberalcev izgubljajo veljavo in število naročnikov v toliki meri, da sta dva liberalna lista zaradi prepričlegaš tevila naročnikov že jenjala izhajati. — Kralj daroval je 10.000 frankov za stradajoče na Ruskem.

Obrtnija.

O brušenji in likanji.

(Dalje.)

Čim fineji je bil brus ali tvarina, s katero smo predmet obdelovali, tem gladkeje mu postane površje. Ako hočemo doseči najvišjo stopinjo bleska, moramo rabiti posebna, navlašč za to prirejena sredstva, ki sestojijo iz nezrečeno drobnega prahu. Mineralogija nam podaje nastopne loščilne tvarine v ta namen:

Vapno. Žgano neugašeno vapno je izvrstno gladilo, ako nima v sebi vode in ogljikove kisline. Najboljša sorta je dunajsko vapno (Wienerkalk), katerega prodajajo po špecerijskih prodajalnicah. Dunajsko vapno se na zraku kmalo napije vode in postane manj rabljivo. Zato ga je treba hraniti v zaprtih škatljah, v steklenicah itd. Ako likamo ž njim rumeno med (Messing), ga napojimo z oljem ali oljnato kislino (Oelsäure), pri likanji železa in jekla pa vzamemo vodo ali pa žganje. Navadno vlijemo olja ali žganja na volneno cunjo, potem nasujemo nekoliko vapna nanjo in s tem drgnemo predmet.

Železni oksid, rudeče loščilo, Polierrot, angleška rudeča barva, Englischrot, pariška rudeča barva, Pariserrot, Krokus itd. so imena za jako važen rudninski loščilni prah, naj bode uže natorni ali pa umetni produkt. Natorni železni oksid je znana železna ruda: hematit ali železni sijajnik, tudi rusi železovec imenovan. Rabi sicer za manj fina dela, a prav čestokrat segajo po njem izdelovalci kovinskih predmetov. Za najfineje stvari prirejajo umetni železni oksid. V ta namen treba 17 delov sode raztopiti v 63 delih vode, potem pa raztopino segreti, da vre. Vreli tekočini nadalje počasi pridenemo 10 delov železnega vitrijola in končno še pustimo malo časa povreti. Ko se raztopina ohladi, opazimo na dnu posode zelenkasto-belo maso, ki je ogljikovo kisli železni oksidul. Tekočino odlijemo proč, maso dobro speremo in

na ne prehudi vročini razbelimo. Tedaj je nastal iz oksidula železni oksid, katerega smo iskali.

Železni oksid rabimo z oljem ali pa vinskim cvetom na usnjatih pilah ali z usnjem prevlečenih kolesih; pri manjših delih zadostujejo obrabljene kovinske pile, lipov ali vrbov les; časih vzamemo tudi steklene ploče. Rumena med se z železnim oksidom najlepše zgladi. Barve postanejo lepo rumene in ne tako blede, kakor pri uporabi dunajskega vapna. Pri srebru in zlatu vzamemo vselej žganje ali vinski cvet poleg železnega oksida, katerega natresemo po vrbovem lesu, usnji, klobučini, pa kaki ščeti itd.

Kositarjev pepel (Zinnasche) je tudi jako razširjen rudninski loščilni prah, ki posebno rabi pri likanji jekla. Natrese se na mehke les ali na usnjat jermen, ter namoči z oljem. Naredimo ga lahko sami po nastopnem receptu: 2 dela kositrove soli (Zinnsalz) stopi v 12 delih destilirane vode in 1 del ščavne kisline (Kleesäure) v 6 delih vode. Ko obe tekočini vreta, se zlijeta skupaj. Tedaj nastane bela oborina na dnu; to je treba odločiti, sprati in posušiti. Ko je suha, jo razbelimo v ploščnati posodi, toliko časa pridno mešaje, da več ne tli. (Dalje nasl.)

Obrtnijske raznoterosti.

Zarujavele vijake polijamo s petrolejem ali pa s salmijakom, da se omeče in da jih moremo izvleči. Jako dobro sredstvo, da vijaki ne rujavé, je grafitovo mazilo (Grafitfett). Ako vijak pred uporabo pomažemo s to tvarino, nikdar ne zarujavi, če tudi vplivata nanj voda in pare. Tudi za lesene vijake priporočajo grafitovo mazilo kot najboljši pripomoček, da se ne primejo in da jih zmirom lahko odvijamo in privijamo.

Izdelovanje vžigalnih klinčkov na Ruskem se vrši v 290 fabrikah. Vsaka tovarna izdelava povprečno na 493 milijonov klinčkov. Večina tovarnih izdeluje fosforove klinčke. Navadnih žvepljenih klinčkov se pridelava najmanj in sicer komaj 100 milijonov. Najbolj priljubljene škatlje so one, ki imajo po 75 klinčkov v sebi.

Delavske plače v Perziji. V Perziji zasluži na dan (poročilo iz leta 1891) ob svojem:

mizarski pomočnik	53 krajcarjev
tesarski	50 "
kovaški	46 "
navaden dninar	25 "

Pri teh nizkih zaslužkih so pa tudi cene živil jako majhne. Funt kruha n. pr. velja 1—2 krajcarja, funt koštrunovega mesa 6 krajcarjev.

Kmetijstvo.

Ulnjak.

Divje čebele žive navadno v temnih, senčnatih gozdih, posebno gledajo na to, da solnce ne obseva izhoda njih bivališča. Čebela rada dela na solnci, stanuje pa v senci. Na to bi se morali ozirati tudi čebelarji. Gledati bi morali na to, da luknje, skozi katere odhajajo čebele iz panjev, niso preveč na solnci. Solnčni žarki

vznemirjajo čebele in jih zaradi tega veliko brez dela leta pred panjem, kar je sicer lepo gledati, koristno pa ni. Če je ulnjak razpostavljen preveč solnčni vročini, se tudi satovje v njem tako omeči, da skupaj pade in čebele vanj ne morejo donášati medu.

Najbolje je, če je ulnjak obrnjen proti jutranjemu solncu v marci. Jutranje solnce ni tako hudo in ne nadleguje čebel. Iz tacih ulnjakov čebele zgodaj zjutraj odhajajo na pašo. Zjutraj, dokler je rosa, je tudi branje najbolje.

Nekateri čebelarji so tudi že priporočali, da bi se ulnjaki obračali proti severu. To pa vendar ni dobro. Čebela potrebuje zunaj vsaj 7° C. gorkote. Pred ulnjaki obrnjenimi proti severu bi pa večkrat ne bilo zadostne gorkote in to bi bilo za čebele ravno tako škodljivo, kakor prevroči solnčni žarki. Iz takih ulnjakov odhajajo čebele prepozno na pašo.

Čebelam so pa tudi jako nevarni viharji. Mnogo čebel se ob viharji pogubi. Posebno je nevarnost, da se ob viharji zgubi matica ob svojih obhodih. Kaj pa pomenja, če panj zgubi matico, to ve vsak čebelar. Zaradi tega ne sme biti ulnjak na hribu, razpostavljen vsem vetrovom, temveč je bolje, če se napravi v kaki dolinici.

Ulnjak ne sme biti previsok, ker sicer čebele, prihajajoče s paše, močno obložene morajo visoko letati in se pri tem preveč utrudijo in večkrat onemorejo, predno pridejo v svoje panje. Tako se število čebel vedno manjša. Zaradi tega se slabši panjevi morajo devati le v spodnje vrste, da popolnoma ne obnemorejo. Najbolje je, če so ulnjaki narejeni le za dve ali tri vrste panjev. Če ima ulnjak mnogo vrst panjev, se tudi večkrat pripeti, da matica vračajoč se z obhoda zaide v napčen panjič in jo tuje čebele umoré.

Pred ulnjakom ni dobro imeti visocih dreves, ker je z visocih dreves težko ogrebat roje. Najbolje je torej, če so pred ulnjakom nizka drevesa in grmovje. Ulnjak naj bode, če je mogoče, na mirnem kraju. Vsak hrup, kakor bučenje vode, zvonjenje i. t. d. kolikor toliko vznemirja čebele.

Kar se pa tiče vnanje oprave ulnjaka, naj se pa ravna po razmerah. Za navadnega čebelarja zadostuje jako priprosto narejen ulnjak. Kdor je pa premožen in lahko gleda na lepoto, bode pa tudi v tem oziru lahko več storil. Vselej se je pa ravnati po omenjenih pravilih.

Kmetijske raznoterosti.

Nova redilna rastlina. Neki Francoz je prinesel iz Kolumbije v Ameriki rastlino *Arracacha esculenta* iz rastlinske familije solnčnic. Ta rastlina ima korenine podobne repi, ki so jako sladke in močnate. Iz teh korenin se dáó napraviti razne jedi.

Velika množina poljskih mišij se je pokazala v Angliji in so zlasti v grofiji Dumfri napravile lani jako mnogo škode. Sodi se, da so se miši zaradi tega tako pomnožile, ker so lovci pobili skoro vse sove, podstavke in druge take ropne ptice, ki love miši. Zatorej mi priporočamo našim kmetovalcem, da naj nikaar ne preganjajo koristnih sov.

Ponarejena vina. Neki francoski časopis priporoča, da se dene v vino nekaj glicerina, če se hoče vedeti, če je ponarejeno. V naravnem vinu se glicerina usede na dno, ne da bi kaj premenil barvo, v ponarejenem pa dobi rudečo, vijolčasto ali pa rumenkasto barvo.

Krotenje petelinov. Če sta na dvorišču dva petelina, ki se rada kavsata, zveži hujšemu z mehko volneno nitjo nogi. Nit mora biti tako dolga, da lahko hodi, teči pa ne more. Petelin bode potem kmalu zgubil pogum in bode miroval tudi potem, ko na nogah ne bode več imel niti privezane.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

250.

7. Kaučuk v centralnej Ameriki. Azijski kaučuk. Afriški in madagaskarski kaučuk.

Razen Brazilije je centralna Amerika najglavnejši kraj v Ameriki, kjer se največ kaučuka nareja. To sta zlasti dve drevesi, katerih je velika množina v gostih gozdih. Delavci, katere trgovci za nabiranje kaučuka najmejo, spusté se od morske obali po rekah, dokler pridejo v gozde, po katerih kaučukovo drevo raste. Kedar delavec zadene na drevo, najpreje očisti prostor pod njim, potem začne deblo narezavati od desne in leve tako, da vse zareze držé proti sredini, katero tudi po dolgem nareže. Na dnu sredne zareze pričvrsti železno cev, po kateri mleko v podstavljeno posodo teče. Starejše deblo, katero ima do krošnje 6 do 7 m, daje 70 litrov mleka, in iz njega se dobi samo 20 kg kaučuka. Marljiv delavec more na dan po 100 litrov mleka naloviti. Mleko se na večer precedi na sito, da se mu nečistota odstrani, potem je prevzame drug delavec, ki iz njega kaučuk lovi. Postopek pa je tudi ves drugačen nego v Braziliji. V gozdu raste tu neka plezalka, velé jej „acucha“; te rastline natrgajo, razrežejo in s tolkačem stolčejo. Stolčenino namakajo v vodi, potem vodo precedé in vlijejo v mleko, da se v njem kaučuk zasiri. Na pet litrov mleka jemljó pol litra te vode, in kaučuk se tako zasiri, da ga z rokami iz tekočine grabijo in gnjetó. Zgnjeteni kaučuk zvaljajo z valjarjem na deski, in tako dobé bele in kot pogača okrogle kosove kaučuka. Potem se kaučuk 14 dnij na vetru suši, toda s tem se usuši in tudi potemni. Kos, ki je svež tehtal 3 1/2 kg, ima sedaj samo 1 kg. Ako v gozdu ne morejo dobiti omenjene plezalke, potem vlijejo v mleko dvakrat toliko navadne vode, in v 24 urah se kaučuk na površju nabere. Najboljši kaučuk dobivajo od onega mleka, katero se na samem drevesu v zarezah posuši. Ta kaučuk se v rko gle zgnjete in takošen na trg pošilja.

V Kolumbiji je kakor tudi v Braziliji mlečar (*Siphonia elastica*), od katerega se znatna množina kaučuka dobiva. Po krajih ob Tihem oceanu stojé ogromni gozdi tega drevesa, no Indijanci delajo velike sitnosti delavcem, kateri hodijo kaučuk nabirat. Trgovci v Jarizi, kateri tržijo s kaučukom, morali so se radi tega obrniti do